

"Hea algus" harib mõistust ja südant

"Number ühed on teil kõigil väga hästi välja tulnud," kiidab Lasnamäe Üldgümnaasiumi esimese klassi õpetaja Kaja Valguta esimest päeva koolitunnis istujaid. Ta kinnitab värvilisi "ühtesid" täis veetud paberilehed tahvlile, et vanemadki võiksid õhtul oma laste esimest koolitööd imetleda. Püüdlukult kirjutatud "ühed" on niisama erilised kui 25 last klassis.

Selle I A klassi koolipäev algab hommikuringiga, kus mugavalt tahvli ees vaibal istudes räägitakse üksteisele ära kõik põnevad "uudised" ja lepatakse kokku, mida õppida. Lapsed saavad ise valida, kas harjutada kõigepealt lugemist või kirjutamist.

Klassiruum jaguneb praegu lugemis-, matemaatika- ja kunstikeskuseks, kus on väljas raamatud, erinevad õppe- ja mänguvahendid. "Kui lapsed on koolieluga juba harjunud, saavad nad hakata sealt ise tööks vahendeid valida," räägib Kaja Valguta. Hiljem võib tegevuskeskusi juurdegi tulla, näiteks teadus-, avastus- või klotsikeskus.

Otsustamine ja valikuvabadus on märksõnad, mis iseloomustavad Lasnamäe Üldgümnaasiumi I A klassi õpetööd. See on üks kaheteistkümnest klassist, kes alustas tänavu õppimist Avatud Eesti Fondi programmi "Hea algus" põhimõtete järgi. Samasugused klassid avati ka Viluste ja Tallinna Ton-diraba põhikoolis, Kärkla keskkoolis ja lasteaed-algkoolis, Tallinna 32. ja Tartu 3. keskkoolis, Tartu Annelinna ja Kesklinna koolis, Puhja keskkoolis ning Mammaste lasteaed-algkoolis.

Igaüks võib olla hea õpilane

"Hea alguse" klassis jäetakse lapsele võimalus ise otsustada ja valida, õpetaja on vaid suunaja. Õpetaja peab märkama iga last ja suutma temaga arvestada. Ta peab uskuma lapse võimesse, olema aus ja tunnistama oma vigu, oskama kuulata ja saladust pidada, arvestama erinevusi, innustuma laste tegemistest ja looma põnevaid õppimisvõimalusi. Õpetajal peab jätkuma silma ja aega igaühe jaoks, sestap käibki tal vajadusel abiks abiõpetaja.

"Lapsed tahavad väga õppida," tõdeb Kaja Valguta. "Kuid kirjutamine-lugemine ei tohi üksluiseks ja tütuks tegevuseks muutuda." Huvi hoidmiseks peab õpetajal olema varuks tuhat nippi.

Näiteks jääb luuletus paremini meelde, kui seda üheskoos vaibal istudes korrata. Kellel salm peas, istub

"Õpetaja, mul on valmis!" hüüavad esimest päeva koolipingis istujad, et õpetaja tähelepanu võita.

RAUNO VOLMAR

õpetaja kõrvale toolile ja loeb selle teistele ette. Õpetaja julgustab esinema, nii haihtub kartus sõnu sassi ajada.

"Hea alguse" klassis peetakse iga last isiksuseks. Igaühele jäetakse aega oma koolitükiga toime tulla. Kiiremad saavad võimaluse enda valitud lisatülesandeid täita. "Kõik lapsed võivad olla head õpilased, kui neile selleks võimalus anda," kinnitab Avatud Eesti Fondi programmi koordinaator Enel Mägi.

"Hea alguse" klassis ei jaga õpetaja lastele valmis teadmisi, vaid püüab neis eelkõige loovat mõtlemist arendada. "Ka kõige lihtsamate igapäevaküsimuste lahendamisel saab näidata, et kõik asjad on omavahel seotud," ütleb Enel Mägi. "Faktide pähe õppimisest tähtsam on osata tänapäeva ühiskonna infotulvas liikuda ja adekvaatselt reageerida, hästi suhelda, ennast väärtustada ja esitleda."

"Hea alguse" programm julgustab lapsi aktiivselt õppetöös osalema, oma mõtteid väljendama ja vaidlema. See ei tähenda, et igaüks võib sõna võtta, millal tahab. "Luba ma räägin sulle midagi, siis on sinu kord," vaigistab õpetaja Kaja Valguta mudilasi. Teiste ära kuulamist harjutatakse esimesest koolitunnist peale.

Valikuvabadus kasvatab vastutust

"Hea alguse" põhimõtteks on õpetada mõistuse ja südame koostööd. Õpetaja kasvatab lastes lugupidamist, lahkust, sallivust ja avatust. Andes lastele vabaduse valida, kasvatatakse neis ka kohuse- ja vastutustunnet.

"Hea alguse" klassis on keelatud lapsi alandada, hirmutada ja hurjutada. "Iga negatiivne esiletõstmine võib halvata

lapse arengut," räägib Enel Mägi. "Kui laps reegleid rikub, tuleb õpetajal sellele tähelepanu juhtida ja julgustada teda oma käitumist muutma."

Enel Mägi sõnul arvestab "Hea alguse" programm väga vanemate toetuse ning kooli ja pere koostööga lapse õpetamisel-kasvatamisel. Lapsevanemad võivad alati oma ettepanekuid teha ja nõu anda, aidata õpetajal last mõista.

"Hea alguse" klassid ei ole eliitklassid," rõhutab Enel Mägi. "Sinna pääsemiseks polnud vaja teha mingeid katseid. Kui vanemad panid oma lapse kooli nimekirja, ei teadnud nad sellisest võimalusest."

Ka "Hea alguse" klasside õpetajad on täiesti tavalised algklassiõpetajad, kes saavad tavalist õpetaja palka. Avatud Eesti Fond on neid toetanud ainult täiendõppega ja aidanud muretseda mõned õppevahendid.

Haridusministeerium on "Hea alguse" programmi heaks kiitnud. "Selle järgi õppijad omandavad samad teadmised kui nende koolikaaslased, ainult et erineval moel," selgitab Enel Mägi. "Hea alguse" kooliprogrammil on tema sõnul palju ühist 1920.–1930. aastate Eesti kooliuuendusjuhi Johannes Käisi põhimõtetega – mida tugevam on individuaalsus inimeses, seda rikkam on ühiskond.

Lasnamäe Üldgümnaasiumi I A klassi õpilased alustasid esimesel koolipäeval oma raamatu "kirjastamist". Eile joonistasid nad selle esimesele leheküljele punase koolimaja – just sellisena, nagu see kellelegi paistis. Raamatu pealkirjaks valisid lapsed "Meie kool", "Toredate laste kool" või hoopiski "Lasnamäe punane kool".

PILLE LIIMAL